

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
146/2024	Fylkesrådet	07.05.2024

Høring - Søknad om konsesjon for Femtevasselva kraftverk i Hamarøy kommune

Sammendrag

Hywer AS søker om konsesjon til Femtevasselva kraftverk i Femtevasselva, Sørfold kommune. Det har tidligere eksistert konsesjon for kraftverket som ikke ble benyttet innen byggefrist.

Fylkesrådet i Nordland tilrår at Norges vassdrags- og energidirektorat gir konsesjon til Femtevasselva kraftverk. Dersom NVE skulle gi konsesjon til kraftutbyggingen må kulturminnesporene etter lokomotivstallen sikres gjennom detaljplanen som utarbeides. Videre må tidspunkt for og gjennomføring av anleggsperioden planlegges i samarbeid med reindriftsnæringen.

Bakgrunn

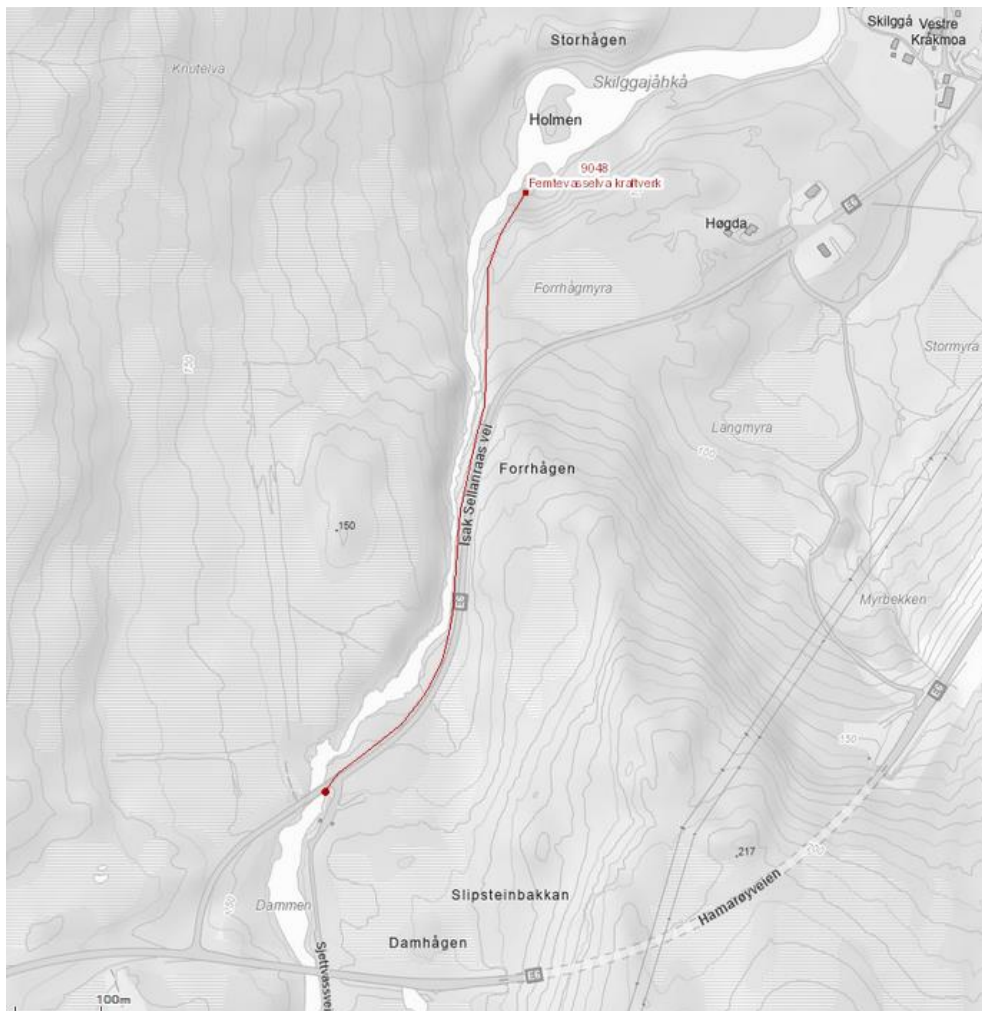
Hywer AS har levert søknad til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) om tillatelse til å bygge Femtevasselva kraftverk i Sørfold kommune. Planlagt installert effekt er 3,6 MW, med en forventet årsproduksjon på 7,6 GWh. Middelvannføring i elva er 2,56 m³/s. Det er foreslått minstevannføring om sommeren på 0,6 m³/s, og 0,3 m³/s om vinteren.

I 2010 ble Nord-Norsk småkraft AS gitt konsesjon til kraftverk på samme sted. I FR-sak 105/10,14. juni 2010, vedtok fylkesrådet å levere innsigelse til konsesjonssøknad på bakgrunn av manglende kunnskap om konsekvensene for den rødlistede og utrydningstruede lavarten fossenever. NVE ga allikevel konsesjon til kraftverket 15. desember 2010, men påla større minstevannføring enn søker hadde lagt til grunn. Dette ble ansett som tilfredsstillende avbøtende tiltak for lokaliteten av fossenever, og fylkeskommunen trakk sin innsigelse 12. januar 2011.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland klagde på konsesjonsvedtaket den 14. januar 2011, blant annet på bakgrunn av konsekvenser for naturmangfold og friluftsliv. Olje- og energidepartementet avviste klagen den 3. februar 2012, og konsesjonsvedtaket var dermed endelig. Det ble derimot ikke satt i gang utbygging innen byggefristen på fem år og daværende konsesjonær søkte heller ikke om utsatt byggefrist. Dermed bortfalt konsesjonen i 2017.

I 2018 ble fylkeskommunen kontaktet på ny for en kulturminnefaglig uttalelse tilknyttet et kjent kulturminne i Femtevasselv, og det foreligger nå en ny konsesjonssøknad for et kraftverk på samme sted som i 2010.

Figur 1: Kartutsnitt over tiltaksområdet. Planlagt inntak (rød runding), vannvei (rød strek) og kraftverk (rød firkant) er ringet inn. Kilde: Nordlandsatlas.

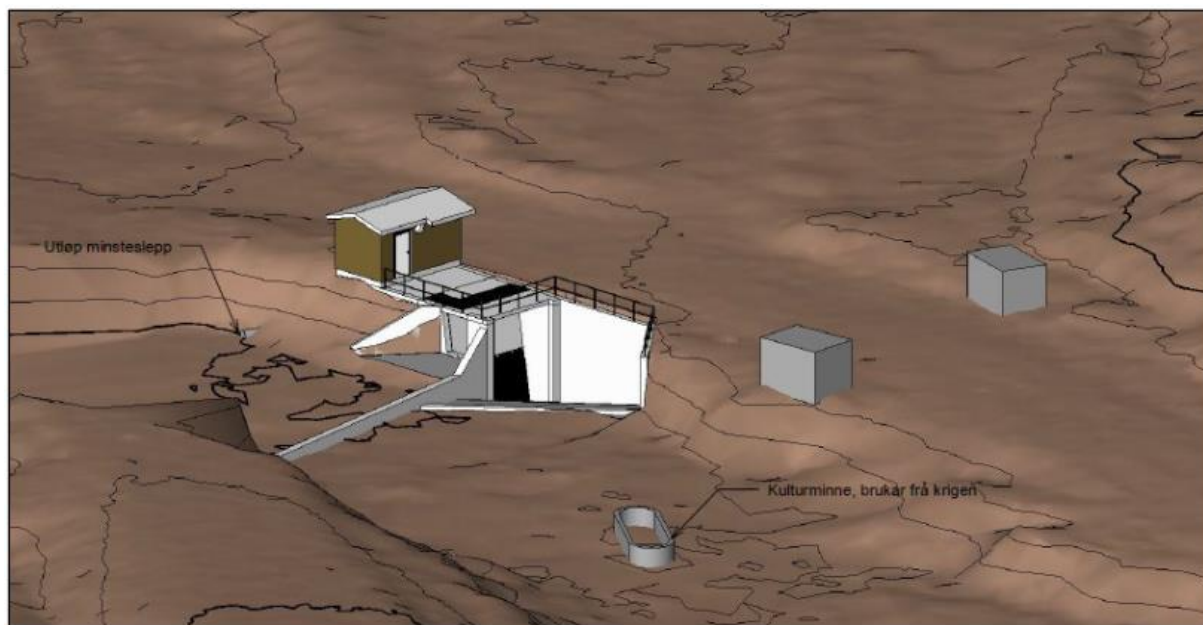
Figur 2: Kartutsnitt med oversikt over inntak (nederst i bilde), vannvei og kraftverk (øverst i bilde). Vannvei er planlagt lagt langs med gamle E6 og under ny adkomstvei til kraftverket for å minimere bruk av nytt areal. Ny E6 kan sees i nedre del av figuren. Kilde: Nordlandsatlas.

Beskrivelse av tiltaket

Det planlegges å etablere inntaket på nordsiden av Femtevasselva, rett oppstrøms veibroen (se figur 1 og 2). Det vil bli bygget en overløpsterskel i betong med høyde på opptil 2 meter og bredde på cirka 18 meter (se figur 3). Inntaket planlegges å være dykket omkring to meter for å sikre isfrie forhold og det vil derfor være nødvendig å sprengne seg ned i elveleiet der inntakskammeret etableres (se figur 4). Det oppdemte arealet er forventet å bli beskjedent. Både inntak og terskel er planlagt dimensjonert for 200-års flom med klimapåslag. Det planlegges etablering av et midlertidig rigg- og lagerområde ved inntaket i byggeperioden.

Vannveien får en total lengde på cirka 775 meter. Fra inntaket på kote 142,7 ledes vannet inn i

et tilløpsrør til kraftstasjon på kote 74, noe som gir et fall på cirka 68 meter. Rørgatetraseen er planlagt på elvens østside, og øvre del av traseen følger gamle E6. Etter omkring 500 meter forlater traseen gamle E6 og går i terrenget ned mot elva og kraftstasjonen. Rørgaten vil bli nedgravd i sin helhet. I anleggsfasen vil det bli behov for en midlertidig korridor på cirka 30 meters bredde langs rørgaten. Det er antatt at det vil være behov for sprengt fjellgrøft det meste av traseen. Ny adkomstvei er planlagt fra gamle E6 og vil følge samme trasé som rørgaten.

Figur 3: Skisse av planlagt inntak i terrenget. Kilde: Konsesjonssøknad, Hywer AS

Figur 4: Dagens situasjon. Rød strek markerer posisjon for planlagt terskel. Inntak vil ligge i nedre venstre hjørne. Kilde: Konsesjonssøknad, Hywer AS.

Overskuddsmasse fra utbyggingen er tenkt brukt til å dekke behov i prosjektet, som tildekking av rør og arronderinger for å utjevne terreng.

Siden det ikke er planlagt noen regulering vil kjøremønstret til kraftstasjonen bestemmes av tilsiget til vassdraget.

Det går en 22 kV kraftlinje i nærheten av planlagt kraftverk, og tilkobling er tenkt gjennomført med en 935 meter land 22 kV jordkabel til ny trafostasjon rett ved eksisterende kraftlinje (se figur 5). Konsesjonshaver for denne linja, Kystkraft AS, har bekreftet ovenfor søker at det er kapasitet i nettet til å kunne tilknytte Femtevassselva kraftverk.

Figur 5: Planlagt kraftlinje for tilkobling på eksisterende nett vest for ny E6. Kilde: Konesjonssøknad, Hywer AS.

Føringer for saksbehandling

Regional plan for vannkraft legger føringer for hvordan Nordland fylkeskommune skal vurdere konsesjonssøknader for vannkraftverk. Det vises spesielt til kapittel 3 *Retningslinjer og forventninger* som beskriver hva som skal vektlegges i høringsuttalelser.

Problemstilling

Opprinnelig høringsfrist var 26. april. Nordland fylkeskommune har fått utsatt frist til 10. mai.

Lokale planer

Etter kommunesammenslåingen har ikke nye Hamarøy kommune lagd ny arealdel til kommuneplan. I gjeldende plan for gamle Hamarøy kommune er området avsatt til LNF. Femtevasselva er ikke nevnt spesifikt, men de har følgende retningslinjer for mindre kraftverk:

Kommunen er kjent med at det foreligger planer om å etablere en rekke småkraftverk i Hamarøy, og vil gi uttrykk for at det er ønskelig med etablering av flere slike kraftverk. Slik utbygging forutsetter imidlertid at det ikke foreligger overvekt av motstridende interesser, herunder bl.a. fiske, biologisk mangfold og friluftsliv.

Energiproduksjon

De fleste år publiserer NVE en langsiktig kraftmarkedsanalyse. I sin analyse for 2023 anslår de at i år 2030 vil dagens nasjonale kraftoverskudd være oppspist, og det vil være nødvendig med ny produksjon for å møte økt kraftbehov.

For Nordland sin del viser tall fra Statistisk sentralbyrå at det i de siste fem årene har blitt produsert 17,8 TWh per år. I 2022 ble det produsert cirka 20,9 TWh, samtidig som netto forbruk i fylket var på 11,4 TWh. Omstilling til et lavutslippssamfunn, for eksempel produksjon av

hydrogen, krever mye strøm. Dagens kraftoverskudd for hele Nord-Norge kan være borte allerede i 2027.

Kulturminner

Tiltaket berører ikke kjente automatisk fredete kulturminner som fylkeskommunen er forvaltningsmyndighet for, men kan berøre krigsminner fra det tyske jernbaneanlegget.

Fylkesveg

Ingen fylkesveger vil bli berørt av tiltaket.

Friluftsliv

Inntak og terskel er planlagt innenfor friluftsområdet Femte- og Sjettevatnet, som er klassifisert som et svært viktig friluftsområde med stor verdi (se figur 6). Det er verdt å merke at tiltaket ligger helt på den nordlige grensen av friluftsområdet, og at grensen etter alt å dømme er lagt inntil daværende E6 (gammel). Inntaket blir liggende mellom ny og gammel E6.

Figur 6: Oversikt over grensen til friluftsområdet Femte- og Sjettevatn (skravert rødt), men terskel tegnet inn med rød strek. Gammel E6 går fra nedre venstre til øvre høyre hjørne, mens ny E6 følger nedre del av figuren.

Landskap

Landskapet i området er klassifisert som dallandskap under tregrensa, med typisk utforming i lokal sammenheng. De planlagte installasjonene er tenkt tilpasset terrenget og plasseres nær eksisterende inngrep i størst mulig grad.

Naturmangfold

Det er registrert flere rødlistede arter innenfor tiltaksområdet: Flatsaltlav, fossenever, horndykker, hønhauk og granmeis er alle sårbare arter. Olivenfiltlav er nær truet, mens det er gjort observasjon av sterkt truet ål nedstrøms i vassdraget.

De rødlistede artene vil i varierende grad bli påvirket av tiltaket. Det eksisterer lite kunnskap om

hvordan redusert vannføring i elver påvirker lavararter, men det må påregnes at Femtevassella kraftverk vil redusere levekårene for fuktighetskrevede lavararter som flatsaltlav og fossenever. Som tidligere nevnt var fossenever grunnlag for innsigelsen fra fylkeskommunen i 2010.

I en lignende sak i nærheten ble konsesjonssøknad for Austerelva kraftverk i Sørfold kommune avslått i 2010 på grunn av en lokalitet av flatsaltlav. Fordi flatsaltlav ble funnet i tiltaksområdene for både Austerelva og Femtevassella kraftverk, og den ene fikk konsesjon mens den andre ikke fikk, leverte Forum for Natur og Friluft i Nordland en klage på NVEs konsesjon til Femtevassella kraftverk i 2010 på bakgrunn av forskjellsbehandling. Klagen ble ikke tatt til følge. Austerelva kraftverk ble ikke realisert.

Det er registrert én naturtype med svært stor verdi, lågurtospeskog, langs vestsiden av elvestrekket som vil bli berørt av tiltaket. Lokaliteten har blitt vurdert til å ha svært høy kvalitet, men er ikke rødlistet eller en utvalgt naturtype.

Som et avbøtende tiltak er det satt en relativt høy minstevannføring om sommeren for å redusere påvirkningen på fuktighetskrevede arter. Det må allikevel antas at tiltaket vil medføre sterk forringelse til forringelse av terrestrisk miljø. Fordi verdien av naturmangfoldet er stor vil dette gi *stor negativ konsekvens*.

Det finnes ingen verneområder i tiltaksområdet.

Vannforvaltning

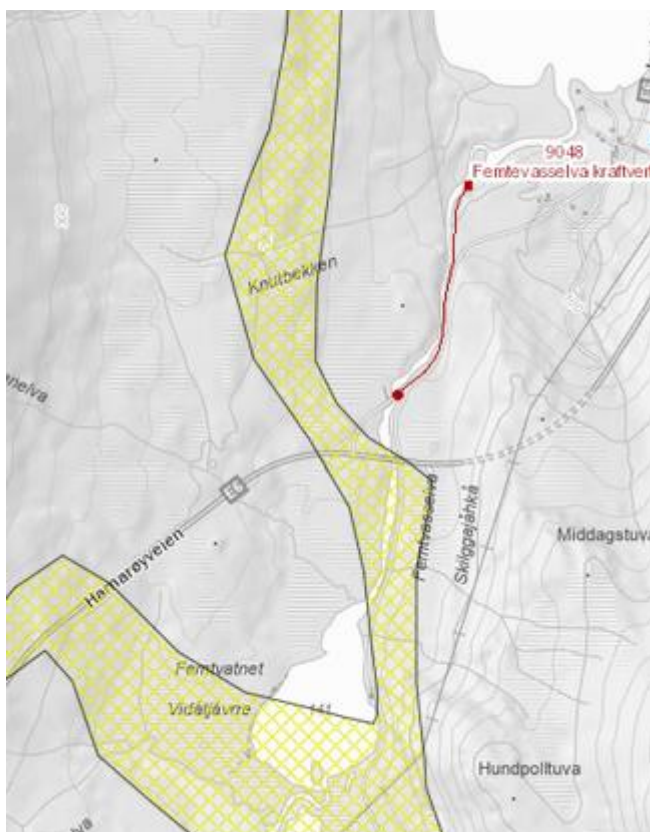
Det aktuelle vassdraget er ikke prioritert i regional plan for vannforvaltning, og inngår ikke i verneplan for vassdrag eller nasjonale laksevassdrag. I vann-nett.no er elva registrert med ID 170-100-R *Femte- og Sjettevassella med Femtevatnet*. Vassdraget er i middels grad hydromorfologisk påvirket på grunn av overføringer av vann til Slunkanjavrre og Rekvatn kraftverk siden 1980. Som en konsekvens av dette er *god økologisk tilstand* ikke ansett som praktisk gjennomførbart tiltak for vassdraget.

Den aktuelle delen av vassdraget er ikke anadrom på grunn av naturlig terskel nedstrøms. Ørret er eneste registrerte art i Femtevassella. Fordi det er registrert ål nedstrøms i vassdraget vurderes det som potensiale for ål også i Femtevassella, selv om det ikke er gjort observasjon. Det er ikke registrert viktige akvatiske naturtyper. Det ble utført søk etter elvemusling i 2007, uten at det ble gjort funn. Endringer i vannføring vil alltid påvirke akvatisk liv.

Tiltaket vil medføre at akvatisk miljø blir forringet. Fordi verdien av naturmangfoldet er satt til *noe* vil dette gi *noe negativ konsekvens* for akvatisk miljø.

Reindrift

Tiltaksområdet ligger innenfor Stájjgo-Hábmer beitedistrikt. Det ligger en flyttlei rett sør for planlagt inntak, som krysser E6 der den gamle E6 tar av mot nord (se figur 7). Området er tidlig høstbeite, samt vårbeite for okse og simle. Siden det ikke er planlagt oppdemming av vannmagasin vil ikke isforholdene endres.

Figur 7: Oversikt over flyttlei for reinbeitedistriktet. Planlagt tiltak markert i rødt. Kilde: Nordlandsatlas.

Drøfting

Naturmangfold og vannforvaltning

Det må forventes at tiltaket vil påvirke naturmangfoldet i negativ retning. Redusert vannføring vil redusere levekårene for lavartene som finnes langs med elva i dag. Dette vil igjen påvirke insektfaunaen, og dermed også fuglelivet. Som nevnt flere steder ble innsigelsen fra fylkeskommunen i 2010 begrunnet med negative konsekvenser for naturmangfold, men innsigelsen ble trukket etter at avbøtende tiltak ble innført. Dagens søknad viderefører disse tiltakene. Det er ikke gjort nye registreringer som skulle tilsi nye tiltak.

Det har heller ikke fremkommet ny kunnskap om vannforekomsten som skulle tilsi en annen vurdering enn sist saken var til behandling hos fylkesrådet.

Kulturminner og kulturmiljø

Fra 1943 og fram til krigens slutt ble det bygd jernbane mellom Mo i Rana og Drag. Dette var den tyske okkupasjonsmaktens største byggeprosjektet i Norge. Brorparten av arbeidskraften var utenlandske krigsfanger og tvangsarbeidere. Mer enn 2150 fanger døde.

Jernbanetraséen skulle krysse Femtevasselva like sør for gamle E6. Like oppstrøms for der overløpsterskelen er tenkt bygd, står et brukar fra planlagt jernbanebru, mens det på hver side av elva er landkar. Ettersom vannveien fra inntaket ned mot kraftstasjonen er tenkt lagt i gamle E6, vil rørgata ikke berøre spor etter selve jernbanetraséen, slik de opprinnelige

kraftverksplanene gjorde.

Innenfor området som er tenkt brukt som *rigg/lager* i anleggsfasen, ligger en tydelig tuft etter en tysk lokomotivstall. Denne har vært tilrettelagt av kultursekretariatet for Indre og Nordre Salten, med økonomisk støtte fra Nordland fylkeskommune.

Hvis NVE skulle gi konsesjon for tiltaket, vil utbygger ha aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markarbeid skulle treffe på fornminner, jf. kulturminnelovens § 8 andre ledd.

Reindrift

Tiltaket anses ikke får å ha stor negativ påvirkning på reindrift. Det bør allikevel være dialog mellom tiltakshaver og beitedistriktet for å sikre at anleggsvirksomhet ikke forstyrrer essensiell virksomhet for reindriften.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesråden ser at inntak og terskel er tenkt utført for å minimere inngrep og i forbindelse med eksisterende infrastruktur. På grunn av tidligere inngrep vil ikke inntaket forringe naturopplevelsen ytterligere til tross for at det ligger innenfor et svært viktig friluftsområde.

Selv om forventet årsproduksjon er lav sammenlignet med total produksjon i fylket vil det bli behov for selv små tilskudd til kraftproduksjonen. Det er ikke kommet frem ny kunnskap om naturmangfold som skulle tilsi en annen konklusjon enn i 2010. Fylkesråden vurderer derfor de negative konsekvensene for naturmangfold som mindre enn de positive konsekvensene for energiproduksjon i fylket.

Fylkesråden vurderer brukaret og tuften etter lokomotivstallen som viktige minner etter det tyske jernbaneanlegget og krigsfangenes slit. Brukaret er tenkt bevart. Forutsatt at det tas nødvendig hensyn under byggingen, vil overløpsterskelen kunne bremse erosjonen av brukaret som elva i dag forårsaker. Det kan gi brukaret lengre levetid.

Lokomotivstallen er ikke omtalt i konsesjonssøknaden. Dersom NVE gir konsesjon for kraftutbyggingen, forutsetter fylkesråden at også sporene etter lokomotivstallen sikres gjennom detaljplanen som utarbeides.

Medvirkning

Saken vurderes til ikke å direkte berøre medvirkningsorganenes interesseområder, jmfør kategori 1 pkt. 2 i prosedyrene for medvirkning i Nordland fylkeskommune.

Konsekvenser

Saken vurderes å ikke ha økonomiske eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken har ingen miljømessige eller likestillingsmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Når det gjelder konsekvenser for miljø/klima, folkehelse og andre relevante forhold vises det til selve saken

Vedtakskompetanse

Det vises til Fylkesting-sak 31/2020 – Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, hvor det i pkt 3.26 står:

"Myndighet til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon og fremme innsigelse til

vannkraftverk på 10 MW eller mer etter lovens § 8, tilligger fylkestinget.

Myndighet til å avgi uttalelse til søknad om konsesjon, påklage vedtak og fremme innsigelse til andre vassdragsinngrep og –anlegg (jf. lovens § 3 punkt a og b) etter lovens § 8, delegeres til fylkesrådet."

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkesrådet i Nordland tilrår at Norges vassdrags- og energidirektorat gir konsesjon til Femtevasselva kraftverk. Dersom NVE gir konsesjon til kraftutbyggingen:
 - a. må kulturminnesporene etter lokomotivstallen sikres gjennom detaljplanen som utarbeides.
 - b. må tidspunkt for og gjennomføring av anleggsperioden planlegges i samarbeid med reindrift.
2. Nordland fylkesting viser til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på ennå ikke kjente fornminner, jf. kulturminneloven §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gamle gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonstruksjoner, må Nordland fylkeskommune varsles umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeide i marken.

Bodø den 03.05.2024

Arne Ivar Mikalsen

fylkesråd for samfunn, kultur og miljø
sign

07.05.2024 Fylkesrådet

FRÅD-146/2024

Votering i Fylkesrådet

Enstemmig

Vedtak

Innstillingen enstemmig vedtatt

Vedlegg:

Tittel

DokID

Konsesjonssøknad Femtevasselve kraftverk

1199966

FR 105-10 Høring - bygging av Femtevasselve kraftverk -
Hamarøy kommune

1203430

Trekking av innsigelse til Femtevasselve kraftverk

1203432